

ri, quem postea spargi ad alia membra, referunt: tanquam id oculis viderint, aut alio sensu perceperint. A
Ego certe libenter permitto, vt quilibet dicat quod sentit: verum probare nequeo eas tractationes,
quæ nullas adhibent probationes: sed vel authorum testimonijs, aut verborum inani volubilitate ni-
tuntur. Sed iam subijcio meam de numero horum spirituum opinionem, quam refelli æquissimo sa-
næ animo feram, si quis candido animo veritatis causa, non calumnijs (vt quidam male affecti homi-
nes facere tentarunt) sed melioribus rationibus rem aggredietur.

Vnum esse ponendum & non plures spiritus. Cap. IX.

HACTENVS docuimus non posse plures esse spiritus specie, & natura diuersos: ex quo
sequitur, aut nullum esse, aut si est (vt antea probauimus) vnum esse huiusmodi spiritum,
quem aliunde emanare in vniuersum corpus agnoscimus: licet tamen alijs proprijs ar-
gumentis idem ostendere: si enim innatum calidum idem est cum spiritu, spirituosaq; B
substantia (vt antea ex Galeni opinione demonstraui) necesse profectò est, vnum esse
influentem spiritum, quoniam huiusmodi calidum vnum est: nec est aliquis qui dicat influens calidum
natumum triplex esse, naturale inquam, vitale, & animale. Præterea si vnus est sanguis, vna humorum
massa, quæ ad generationem, & nutritionem vniuersi corporis sufficere agnoscitur, vnus quoque erit
spiritus: vtpote qui ex sanguine, & humore per euaporationem fiat. Addo quod necesse est influen-
tem spiritum eiusdem naturæ esse cum eo, qui ex primis principijs singulis membris est insitus: nam
alioqui quomodo insitus ab influente angeri, conseruari, & ad actiones excitari posset. At ille ex eadẽ
materia, ex eisdem elementis qualitatibusq; originem habet, vnus ergo est qui influit, vnus naturæ
& virtutis, vt qui alterius gratia sit comparatus. Docent idem actiones, & constitutio nostri corporis,
quæ non admittunt pugnantem inter se ob vicinitatem & mutuam confusionem hos spiritus: recipiunt
autem vnum, & eo sunt contenta. Nam vnum calidum, vnusq; spiritus suo motu nunc adest externis C
partibus, nunc internis, nunc æqualiter vim suã in omnes spargit: vt docent vigilia, somnus, & exerciti-
tio. Ad hæc si ex aere gignitur, fouetur, & nutritur, (vt Galeno placet) tum vitalis, tum animalis spiri-
tus, nonne ex hoc constat vnicã esse huius spiritus formã, & naturam? quippe cū vnus sit aer eiusdem
naturæ & formæ, ex quo non possunt plura diuersi generis refici, nutritiq;. Est (vt diximus) vna mate-
ria, vnumq; nutrimentum omnium partium corporis, quod ex humoribus contentis in uasis, ac inter se
confusis resultat: qui sanè humores non capiunt diuersa nomina, aut certe diuersas formas, ex locis di-
uersis quo tendunt vel trahuntur: sed vna est natura, quæ in singulis partibus eum præstat vsum, quæ
præbere est apta, & humores qui nunc sunt in corde paulò post fortè ad cerebrum ascendunt, & ab eo
rursus ad interna viscera redibunt: ita cogentibus actionibus, & passionibus singularum partium, quæ suam
materiam, suãq; instrumenta aduocant, cū illis opus habent: sic profectò cogit ratio, vt idẽ de spiritu
concludamus, vnum esse spiritum, qui singulis facultatibus, actionibus, & partibus seruiat, nunc ascendat,
nunc descendat, & deniq; in omnia loca properet, vbi illius opera est opus: non quod asserere velim, nullã
prorsus vnquam fieri in spiritu diuersitatem, & mutationem, quoniam nunc crassior, nunc tenuior, D
aut frigidior, uel calidior, purior, aut impurior, aut alio modo, pro materia à qua attollitur, & agentis
ratione, sicut & humor, sanguisque ipse euadit. Verum quemadmodum eæ qualitates humorum spe-
ciem, & naturam nequaquam mutant: siquidem sanguis est, & dicitur, qui crassus, tenuis, & calidior,
frigidior, purior, & impurior existit, nec dicimus hunc diuersos vsus habere, ab alio, nisi quod vel me-
lius, vel deterius corpori accommodatur: ita profectò de spiritu sentiendum est: nam calidior, crassior,
turbulentior fortè est qui in corde continetur, eo qui in arterijs: & hic calidior eo, qui in cerebro, &
frigidis partibus iam est sparsus. Aliam habeat temperiem, & secundas qualitates spiritus, qui in cor-
pore bilioso gignitur, ab eo qui in pituitosis efficitur: non tamen propterea ex hac mutatione cogi-
mur ponere plures quam vnum spiritum, vnãq; illius formam, & naturam, quæ vniuersos vsus in
toto corpore præstat. Nec putare quidem oportet diuersam hanc spirituum naturam necessariam esse
se quod diuersi sint fontes, diuersæ facultates, quæ suum ac proprium spiritum requirant: nam ut illa ali-
quid peculiare certè volunt, quod ex propria forma & temperie partium, aut aliunde capiunt (neque enim
enim uolo nunc de hac re disputare) ita nihil obstat, imo necessarium est, commune omnibus esse in-
strumentum, quo inter se coniungantur, suasq; vires exerceant, ut eas vniuerso corpori communicent.
Quod si arbitramur absurdum esse, vnum spiritum seruire posse vniuersis facultatibus, cur idem non
fiet in calido innato? Constituamus ergo vnicuiq; principio proprium calidum innatum, & vnum na-
turale, aliud vitale, aliud animale nuncupemus, nec putemus vnum sufficere, quod à corde duntaxat
emanare omnes agnoscimus, & recipimus. Quod si quis rationibus nostris non satis persuasus, au-
thoritatem magni alicuius viri in hac re desiderat, inueniet profectò Aristotelem eiusdem fuisse opi-
nionis. Etenim libro quinto de generatione animalium, capite vltimo scribit ille, sic se habere spiritum
in rebus à natura institutis, ut malleum in arte fabrilis, vnum scilicet esse instrumentum, quod ad plu-
res actiones est utile, Quinetiam in fine libri de communi animalium motu, habet animalia omnia na-
tuum